

Nöroleptikler

Neuroleptika

Sayfa 68-70

? Nöroleptikler hangi hastalıklarda yardımcı olabilirler?

? Bei welchen Krankheiten helfen Neuroleptika?

Nöroleptikler değişik bir çok hastalığa karşı tavsiye edilirler. En önemli kullanım alanları ise psikozların tedavisidir (örnek olarak, şizofreni). Psikozlar, takip hezeyanı ve ses duyma gibi semptomların görüldüğü hastalıklardır. Ama psikoz rahatsızlığı olmayan insanlar için de nöroleptik ilaç yazıldığı sık görülür. Nöroleptikler bazen de huzursuzluk, korku, gerilim durumlarında kullanılırlar; uyku ilâcı olarak alınabilirler. Bazı nörolojik hastalıklar için de hastalara nöroleptik ilâçlar verilir.

? Nöroleptikler nasıl etki ederler?

? Wie wirken Neuroleptika?

Beyinde, bir nörotransmitter (kimyasal iletici) olan dopamin vardır. Psikozlu hastalarda dopamin-sinir iletişimi frenlenmelidir. Bu iş için nöroleptikler kullanılır. Bu ilâçlar dopamin molekülünün bir anahtar gibi uyduğu dopamin alıcısını bloke ederler. Bu şekilde, psikozu yol açan dopamin yolunun aşırı uyarılmasını frenlerler.

? Nöroleptiklerin ne gibi yan etkileri olabilir?

? Welche Nebenwirkungen können Neuroleptika haben?

Nöroleptiklerin yan etkileri tablo 2'de verilmiştir. Yer darlığı nedeniyle burada sadece bazı önemli yan etkiler sıralanabilmiştir. Daha ayrıntılı bilgi, ilâcın kutusunda bulunan yazılı açıklamadan alınabilir. „Ekstrapiramidal hareket bozuklukları“ en sık görülen yan etkilerdendirler (örneğin, adalelerde sertlik, titreme, sakin oturmayı olanaksız kılan hareket isteği; bkz. ayrıca tablo 2). Ancak bu tür yan etkiler yüksek dozlarda kullanım durumunda belirirler.

Tablo 2. Nöroleptik tedavide görülen yan etkiler. Yer darlığı nedeniyle burada yalnız bazı önemli yan etkiler sıralanabilmiştir. Ayrıntılı bilgi ilâcın kutusunda bulunan yazılı açıklamada vardır.

Ekstrapiramidal hareket bozuklukları (dil gırtlak krampı, göz krampı, adale sertliği, titreme, hareket huzursuzluğu)

Yorgunluk

Tansiyon düşüklüğü

Kilo alma

Kan yapısında değişme

Geç diskineziler (uzun yıllar süren tedavi sonrası ortaya çıkan dil ve ağız hareketleri)

ve diğerleri

? Hangi nöroleptik ilâç türleri vardır?

? Welche Arten von Neuroleptika gibt es?

En önce, yüksek potensili ve düşük potensili nöroleptikleri birbirinden ayırmak gerekir. Psikozların tedavisinde genellikle yüksek potensili nöroleptikler kullanılır. Bu ilâçlarda, ekstrapiramidal hareket bozuklukları düşük potensililerdekenden daha sık görülür; ama bu da genellikle, eğer ilâç yüksek dozda alınıyorsa söz konusudur. Bu tür nöroleptikler, huzursuzluk, korku ve gerilimli durumlar için alınıyorsa, düşük dozlar söz konusudur. Bu durumda da ekstrapiramidal bozukluk bir rol oynamaz. Düşük potensili nöroleptiklerde ise, bu yan etkiler zaten çok ender görülür. Ancak bu ilâçların etkisi psikozlar için yeterli değildir. Bu nedenle, genelde sakinleştirici olarak kullanılırlar.

Son yıllarda „tipik olmayan“ nöroleptikler geliştirilmiştir. Bunlar tipik nöroleptiklere oranla ekstrapiramidal bozukluğa daha az yol açarlar. Bazen de tipik nöroleptiklerin işe yaramadığı yerde faydalı olurlar. Şizofreninin „negatif semptomlar“ (enerji düşüklüğü) denilen durumlarında da bazen iyi neticeler verirler.

Şizofreni tedavisinde için modern nöroleptik ilâçlar alanında sürekli yenilikler yapılmaktadır. Son zamanlarda geliştirilen tipik olmayan nöroleptiklerden Quetiapin, daha önce geliştirilen bazı tipik olmayan ilâçların gösterdikleri istenmeyen etkileri göstermez; örneğin, yüksek dozlarda alınınca sık sık oluşan hareket bozuklukları veya aşırı şişmanlama bu ilacın kullanımında ortaya çıkmaz. Ayrıca, sadece dar kapsamda şizofreni tedavisinde değil, bazı yaşlılık hastalıklarında, ağır takıntılarda veya bazı kişilik bozukluklarında da bu ilâç olumlu etki etmektedir.

? Depo nöroleptikler nelerdir?

? Was sind Depot-Neuroleptika?

Depo nöroleptik, adalelere şırınga ile verilen, etkisi uzun süreli ilâçlara denir. Her ilâç için değişik olmak kaydıyla etkileri iki gün ile dört hafta arası sürer. Bu ilâçlarda avantaj, günde bir veya bir kaç kez alınmalarını düşünmeye gerek olmadığıdır.

Hasta olan yakınım nöroleptik ilâcını almıyor...

Mein Angehöriger verweigert die Einnahme seines Neuroleptikums...

Ağır psikoz geçiren insanların, takip hezeyanı, sesler duyma ve benzeri semptomlar giderilsin diye, çoğu kez yüksek dozda nöroleptik ilâçlar alması gerekir. Ancak tedavi esnasında yan etkilerin belirmesi söz konusu olabilir (bkz. tablo 2). Bazı hastalar, bu yan etkiler nedeniyle ilâcı bırakmak ister ve çoğu kez, semptomların kendiliğinden yok olacağı şeklinde yanlış umutlara kapılırlar. Bir ilâç bırakılmadan önce hekime sorulmalıdır. Psikoz semptomları devam ettiği sürece nöroleptik ilâç bırakılır ve alınmazsa, hasta bu semptomlar altında büyük acılar yaşar. Psikoz semptomları arasında intihar niyeti veya başkalarına karşı agresif davranışlar da vardır. Bu nedenle ilâcın erken bırakılması ağır neticeler doğurabilir.

Psikoz geçiren hastaların hasta olduklarına inanmayışları sık görülür. Bu nedenle bir ilâç alma gereği duymazlar. Bu durumlarda hastayı ikna etmek için aşırı sabır göstermek gereklidir. Bu gibi olaylarda hekim ve aile üyeleri „birlikte hareket“ etmelidirler.

Hekim ilâç alınmasını uygun gördüğü hâlde, aile üyeleri hastanın ilâcı almama isteğini destekliyorsa, bu tamamen akıllıca olmayan bir davranış olur. Aynı şekilde hastanın ilâcı almadığını hekimden gizlemek de doğru olamaz.

? Nöroleptikleri kullanma süresi ne olmalıdır?

? Wie lange muß man Neuroleptika einnehmen?

Psikozların tedavisinde (örnek olarak, şizofrenide) hekime danışmadan ilâcı kesmek veya dozunu azaltmak kesinlikle yanlıştır. Bazı durumlarda, semptomların düzelmesinden aylar, hatta yıllar sonra da ilâçları almaya devam etmek daha iyidir.

Psikoz kapsamına girmeyen korku, huzursuzluk ve gerilim durumlarında, nöroleptik ilâçlar uzun süreli (yani üç aydan fazla) alınmamalıdır.

? Nöroleptikler bağımlılık yapar mı?

? Machen Neuroleptika abhängig?

Nöroleptiklerin bağımlılık yaptığı görülmemiştir.

ayrıca takip hezeyanı ve sesler işitme konusunda doğrudan etkili olurlar. Eğer ilâcın kesilmesi kurallara göre yapılırsa, hasta, örnek olarak, yorgunluk gibi yan etkileri hemen hemen hiç hissetmez. Diğer durumlarda da sakinleşme amaçlanır; daha sonra da tedavi daha düşük potensili ilâçlarla sürdürülür.

? „Nöroleptikler sadece sakinleştirmek için mi kullanılır?“

? „Stellen Neuroleptika nur ruhig?“

Yukarıda anlatıldığı gibi, değişik nöroleptik ilâç türleri vardır. Yüksek potensili nöroleptikler, sadece hastayı „sakinleştirmek“ suretiyle etkilerini göstermezler,

? Psikoza için doğal ilâçlar da var mıdır?

? Gibt es auch natürliche Mittel zur Behandlung von Psychosen?

Psikozlarda etkili olduğu kanıtlanmış doğal şifa vericiler veya homeopatik ilâçlar mevcut değildir.